

Muqaddima

Bismillohir-Rahmonir-Rahim

Yuz hamd angakim yasab jahon bo'stoni, Aylab yuzu zulfidin gulu rayhoni. Qildi yasag'och bu bog'i ruhafzoni Nazm ahlin aning bulbuli hush ilhoni.

Va durudi nomadud ul xulosai madum va mavjudg'akim(1):

To taxti fasohat avjida topti nishast,

Ham nazmki etti zumrai tabparast,

Ham nozimining poyasiga berdi shikast,

Ham nazmini qildi qaro tufroqqa past.

Xurdabinlar xizmatida va xiradoyinlar hazratida maruz ulkim, nazm kalomi rutbasi rifatig'a ushbu dalil basdurkim, aning muqobilasidakim, arab fusahosi balog'at zevarlari bila namoyishliq va fasohat gavharlari bila oroyishliq nazm ranolarig'a jilva berurlar erdi va davo ko'si ovozasii falakka yetkururlar erdi. Hazrati maliki allomning(2) kalomi mujiz nizomi(3) Jabraili(4) hujasta farjom vositasi bila xayr-ul-anom alayhissalavotu vassallamg'a(5) nozil bo'ldi. Bas nazm ilmi qoyillari va sher fani komillarikim, daqoyiq durri pokining bahri ummoni va maoniy lali otashnokining koni bo'la olg'anlar, bas sharif xayl va aziz qavm bo'lg'aylar, bu jihatindurkim, alarning nomin otlari va kiromiy sifotlari zamon sahoyifidin va davron safoyihidin mahv bo'lmasun deb tasnif ahli taliflarida va talif xayli tasniflarida fusuli orosta va abvobi piyrosta qilibdurlar va o'z kitobatlarig'a bu jamoat zikridin zeb beribdurlar. Ul jumladin biri hazrati mahdumi, shayx ul-islomi mavlono Nuriddin Abdurahmon Jomiy(6) (madda zilli va irshodahu)(7) dur.

Ulkim bu to'quz falakni aql etsa xayol,

Daryoi ulumig'a topar qatra misol,

To chashmai tabi dahr aro ochti zulol,

Hayvon suyi yanglig' ayladi molomol.

Mundoq buzurgvor oliy miqdor "Bahoriston(8) otlig' kitobidakim, sekkiz ravza ochibdur va sekkiz ravzai jannat alar xijolatndin el ko'zidin ixtifo pardasig'a qochibdur va oni Sul-toni Sohibqiron(9) oti zevari bila muzayyal va alqobi gavhari bila mukallal qilibdur, bir ravzasini bu mavzun navoliq balobil va matbu sadolig' anodil gul bongidin rashki nigorxonai Chin(10) va g'ayrati firdavsi barin qilibdur va Amir Davlatshohkim(11), Xuroson mulkining asil mirzodalari orasida fazl va donish zevari bila bahramand, faqr va qanoat toji bila sarbalanddur, ham Sul-tonn Sohibqiron otig'a "Tazkirat ush-shuaro(12) otlig' kitob bitibdur, voqean base zahmat tortibdur va bu toifani yaxshi jam qilibdur. Bu bobda yana dag'i rasoil va kutub bor. Ammo barchasidan burun o'tgan shuaro va erta kechgan fusohoning oti mazkur va sifoti masturdur va bu xujasta zamon va farxunda davron shuaro va xushtablarikim, Sul-ton Sohibqiron yumni davlatidin va natijai tarbiyatidnn sher-nig ko'prak uslubida, bataxis g'azal tavrida barchadin dilosoroq va nishot afzoroqdur, tarkibi salosat va latofatin burung'ilarga yetkuradurlar va mani nazokat va g'arobatin ulcha sharti bor, bajo kelturadurlar, otlari ul jamoat zumrasida bo'lmoqdin mahrum va so'zlari ul tartib va qoidada nomalum uchun shikasta xotirg'a va sinuq kungulg'a andoq keldikim, bir necha varaq bitilgay va bu asr shuaro-si bila bu davr zurofasi otin anda sabt etilgay, to bu niyozmandlar ham burung'i shuaro akobiri zaylida mazkur bo'lg'aylar va bu payravlar ham ul rahbarlar xaylig'a qo'shulg'aylar. Bu jihatdin Sul-ton Sohibqironning humoyun valodat-lari(13) zamonidin ro'zafzun davlatlari davronig'achakim, qiyomatg'acha barqaror va olam inqirozig'acha poydor bo'lg'ay, ulcha faqir eshitibmen, ammo xizmatlarig'a yetmaymen va ulcha xizmatlarig'a yetibmen, ammo holo bu fano dor ul-g'ururidin baqo dor us-sururig'a intiqol qilibdurlar(14) va ulcha holo bu farrux zamonda namoyandadurlar(15) va ul hazrat zoti malakiy sifotig'a madh saroyandadurlar, jam qi-lilg'ay va har qaysining natoyiji tabidin biror nima nishona no'sunluq yozilg'ay. Chun bu maqsudg'a yetildi, oni sekkiz qism etildi va har qismi nafis bir majlisg'a mavsum bo'ldi va majmuig'a "Majolis un-nafois(16) ot qo'yuldi.

Bu tuh-faki, xushmen ibtidosi birla,

Ham nazm latoyifi adosi birla,

Ummid bukim, umr vafosi birla,

Xatm aylagamen shoh duosi birla.

Avvalgi Majlis

Jamoati maxodim va azizlar zikridakim, bu faqir alarning sharif zamonining oxirida erdim va mulozimatlari sharafiga musharraf bo'lmadim

Ul jumladin, soliki atvor va koshifi asror, yani: Hazrati Amir Qosim Anvor(1) (quddisa sirruhu(2))dur. Har necha alarning rutbasi shoirlig' poyasidin yuqoriroqdur va valoyat ahli(3) zumrasida vasfdin tosh-qariroq, ammo chun haqoyiq va maorif adosida(4) nazm libosi dilpazirroq uchun iltifot qilur ekandurlar, tayammun jihatidan bu muxtasarni alarnnng sharif ismlari bila ibtido qilildi. Mirning asli Ozarbayjondindur va mavludi Sarob otlig' kentindur. Yigitliklarida shayx Sadrid-din Ardabiliy(5) (quddisa sirruhu) g'a murid bo'ldilar va sufiya odob va tariyqin andin takmil qilib shayx ishorati bila Xurosong'a keldilar va oz vaqtda xaloyiq Mir xizmatig'a firifta bo'lub g'avg'o qila boshladilar. Podshohi zamon Mirga ixroj hukmi qildi. Balx va Samarqand sari borib, muddate bo'lub, yana dor us-saltanat azimati qildilar, yana Chig'atoy mirzodalari, balki ulus ozadalar-i murid bo'lub, hujum qila boshladilar. Ravishlari pok erdi va nafas-lari otashnok. El bag'oyat alar nazmlarig'a moyil va sherlarin o'qumoq va bitimakka rog'ib bo'ldilar. Har oyinakim, devon jam qilurg'a bu amr bois bo'ldi va "Anis ul-oshiqin(6) otlig' muxtasarroq masnaviy ham nazm qildilar va tarje(7) dag'i dedilar va tabarruk jihatdan ikki matla bitilur, biri bukim:

Ishqi tu ki sarmoyai mulki du jahon ast,

Alminnatu lillahki, maro bar dilu jon ast(8).
Yana biri bukim:

Rindemu oshiqemu jahonso'zu joma chok,
Bo davlati g'ami tu zi fikri jahon chi bok(9).
Bu faqir avval nazmekim, o'rganibmen, bu so'nggi matladur. Hamono uch yosh bila to'rt yoshning orasida erdim, azizlar o'qumoq taklifi qilib, bazi hayrat izhor qilurlar erdi va masnaviylari hazrati mavlono Jaloliddin Rumiy(10) (quddisa sirruhu) masnaviylarining vaznidakim "ramali musaddas derlar voqe bo'lubtur, bu misrakim:

Bud dar Tabriz sayyidzodaye(11).
andindur, go'yoki maqsad o'zlaridur va tarjalarining bandi bu baytdurkim:

Tui asli hama pinhonu paydo,
Ba afolu sifotu zotu asmo(12).
Va ul hazratning mubbrak marqadi Jom viloyatida Xarjurd qasabasidadur. Va faqir ham ul ostona joro'bkashlaridinmen(13). Vafotlari sanai xamsa va salosina va samona miada(14) voqe bo'lubdur.
Mir Maxdum - Hazrati Mir Qosimg'a(15) xalifa va farzand va mahbub masobasida erdi, otasi Makkadin Imom Ali Muso ar-Rizo(16) ziyoratig'a Mashhadg'a keldi, Qaytib Nishopurg'a yetganda kadxudo bo'lub mutavattin bo'ldi. Va anga uch farzand tangri inoyat qildi, kichikragi Mir Maxdum erdikim, oti Sayid Muhammaddur, shahrga tahsilg'a keldi va zohir ulumin takmil qilg'on chog'da hazrati Mir Qosimning zuhur va shuhrati vaqti erdi, ul hazrat xizmatig'a yetgach murid va vobasta bo'ldi va hazrat Mir aning tarbiyat va takmilig'a mashg'ul bo'ldilar va azim riyozatlar buyurub qattiq xizmatlarga ruju qildilar. Chun Mir Maxdum poktiynat va sohibdavlat yigit erdi, ul xizmatlarni andoq qildikim: "Man xadima xudima(17) mazmuni bila hazrat Mir Qosim anga Mir Maxdum ot qo'yidilar va doim hazrati Mir Qosim ani aziz va mukarram tutar erdilar. Bu matla aningdurkim:

Mutrib, bizan taronavu soqiy biyor jom
Xunash halol onki biguftast: "may harom (18).
Va mazori Nishopur viloyatida Mehroboddadur.
Hofizi Sad - Mir Qosim muridlaridandur Chun loubolivash va sho'xtabroq kishi erdi. Xiriy shahrining lavand va ichkuchi yigitlari anga musohib bo'lur erdilar. Bu jihatdin alardin nohamvor maoshva beandom atvor zohir bo'lur erdi. Hazrati Mirg'amalum bo'lg'och, oni o'z suhbatidin mahrum qilib xonaqoxdin ixroj qildilar va buyurdilarkim, hujrasini buzub tufrog'in toshqari tashlasinlar. Ul mahalda Hofizi Sad bu g'azalni ayttikim, bu matla ul g'azaldindur:

Maro dar olami rindi ba rasvoi alam kardi,
Dilam burdiyu jonamro nadimi sad nadam kardi(19).
Va andin so'ngra Hofiz mardud bo'lub, mulozamat davlatiga musharraf bo'la olmadi. Va Hofiz hamul hirmonda olamdin o'tti. Xoja Abdulvafoyi Xorazmiy (quddisa sirruhu) kibori avliyodindur. Xorazm xalqi g'oyat malakiy sifotlig'idin Xojani "er farishtasi derlar erdi va Xoja ulumi zohiriy va botiniyni takmil qilib erdi. Va tasavvufda yaxshi musannofoti bor va mashhurdurkim, ulumi g'ariba ham bilur erdi, ammo andin zohir, bo'lmas erdi, balki g'oyati tavajjuh va istig'roqdin parvo ham qilmas erdi. Advor va musiqiy ilmida dag'i mahorati bor erdikim, risolasidan malum bo'lur. Xoja avsofini har kishi bitir bo'lsa, alohida bir kitob bitmak kerak, malum emaskim, bir kitobda ham siqq'aymu yo yo'q. Bir ruboiysi bila ixtisor qiloli.

Bad kardamu etizor badtar zi gunoh,
Zero ki dar in hast se davii taboh,
Davii vujudu davii quvvatu havl,
Lohavla valo quvvata illo billoh(21).
Xoja ham Xorazmda olamdin o'tti va muborak marqadi ham Xorazmdadur.
Mavlono Husayn Xorazmiy - Xoja Abulvafo (quddisa sirruhu)ning zohir ilmida shogirdi erdi va botin ilmida murididur. Mavlono o'z zamonining mashohiridindur va "Maqsadi aqso (22) aning tasnifidur. Va Mavlono Jaloliddin Rumiy (quddisa sirruhu) masnaviysig'a sharh bitibdur va "Qasidai burda(23) g'a ham xorazmiycha turkiy til bilan sharh bitibdur. O'zga musannafoti ham bor. Ammo axloq va sifoti botin ilmida yorug'lik topqonning munofisidur. Va Mavlono Shohrux(24) mirzo zamonida bir g'azal uchun takfir qilib, Xorazmdin Hiriyg'a kelturdilar. Chun donishmand va istiloh bilur kishi erdi hech nima sobit qila olmadilar. Qaytib yana o'z mulkiga ketti. Va ul g'azalning matlai budurkim:

Ey dar hamin olam pinhon tuvu paydo tu.
Ham dardi dili oshiq, ham asli mudovo tu(25).
Mavlononi Tanso'fi bulog'ida (Xorazmda) o'zbek shahid qildi va qabri Xoja Abulvafo (quddisa sirruhu) qabrining oyog'i saridur. Shayx Ozariy - Isfaroyinda zuhur qildi va sheri shuhrat tutti va kuhulat sinnida mayli suluk sari tushti. Haji muborak safarig'a borib, sayr rasmi bila Hnnd sari mutavajjih bo'ldi. Anda ko'p akobir va mashoyix xizmatig'a musharraf bo'lub ul mulk salotini anga murid va mutaqid bo'ldilar va debturlarkim, Gulbarga podshohi Shayxqa bir lak yarmoq taklif qildi, ammo o'z rasmlari birla bosh yerga qo'ymoq, taklifi ham ko'rguzdi. Shayx ul vajhqa bosh endurmadi va bu baytni ayttikim:

Mani turk, hindu jifai jaypol guftaam,
Bodi buruti juna ba yak jav namexaram(26).

Va Hinddin qaytg'andin so'ngra Isfaroyinda go'sha ixtiyor qilib toatqa mashg'ul bo'ldi va bazi kutub, misli "Ajoyib ud-dunyo va "Javohir ul-asror(27) Shayxningdur. O'zga musannafoti ham bordur. Va devoni ham mashhurdir. Va bu matla aningdurkim:

Boz shab shud chashmi man maydoni gir'ya ob zad,
Sayli ashk omad shabixun bar sipohi xob zad(28).

Va shayxning qabri ham Isfaroyinda o'z maskanida - o'qdurur va Hoji Avhad Mustavfiykim, fazoyili sharhdin mustag'niydur, Shayxning vafoti tarixin (29) lafzi topibdur. Bu faqir Mavloni To'ti Turshiziy favtig'a lafzi tarix topib erdim, malum bo'lurkim bir tarixda o'tubdurlar.

Mavloni Kotibiy(30) - o'z zamonining benaziri erdi. Har nav sherg'aki, mayl ko'rguzdi, anga maoniyi g'ariba ko'p yuzlandi, bataxisis, qasoidda balki ixtirolar ham qildi va ko'p yaxshi keldi. Va masnaviylari ham misli "Tajnisot va "Zul-bahrayn va "Zul-qofiyatayn(31) va "Husn va ishq va "Nosir va Mansur va "Bahrom va Gulandom bor. Ammo g'azaliyot va qasoid devoni mashhurroq va yaxshiroq voqe bo'lubdur. Oxiri umrida "Xamsag'a tatabbu bunyod qildi va anda davolar zohir qilibdur. Go'yo bu sababdin itmomig'a tavfiq topmadi. Bu faqirning xayolig'a andoq kelurkim, Mavloni Kotibiyda sher saliqasi oncha bor ekandurkim, bizning Sulton Sohirqirondek suxandon podshoh anga murabbiy bo'lsa erdi va umri dag'i biror nima vafo qilsa erdi ko'p elning ko'nglin sher aytmoqdin sovutqay erdi. Ammo tolei zafidin bu mazkur bo'lg'on ikki davlatqa musharraf bo'lmadi. Har taqdir bila insof uldurkim, aning asridin bu kungacha anga g'olibi mahz sherning-barcha uslubida kishi yo'qtur. Aning yaxshi so'zi ko'pdur. Ammo g'azaliyotida bu matlai yaxshi voqe bo'lubdurkim:

Zi chashmu dil badani xokiyam dar otashu ob ast,
Ba chashm binu ba dil rahm kunki, kor xarob ast(32)
Va qasoidida ham bu matla xub voqe bo'lubturkim:

Ey rost ravii qazo, ba kamoni tu chun xadang
Bar tarkashi tu charxi murassa dumi palang(33).
Va masnaviysida kecha borib kunduz kelur tarifida ham bu bir bayt aningdurkim:

Shabpara az gunbazi feruzagun
Raft ba feruzai gunbaz darun(34)
Va Mavloni Astrobodda toun marazi(35) bila o'tti, o'tar holda bu qitani aytib erdikim:

Zi otashi qahri vabo gardid nogahon xarob
Astrobodki, xokash bud xushbo'tar zi mushk,
Andar u az piru barno hech kas boqi namond,
Otash andar besha chun aftad na tar monad, na xushk(36).
Va mazori Astrobodda No'h Go'ron degan go'ristondadir.
Mavloni Ashraf(37) - darveshvashe va nomurodsheva kishi erdi. Va kiyiz bo'rk ustiga qurchuq chirmar zrdi. Va el bila dag'i omizishi oz erdi. Ko'proq avqot "Xamsa tatabbuig'a sarf qilur erdi; to ul kitobni tugatur tavfiqi topti, voqean o'z xurdi holig'a ko'ra yamon bormaydur. Afv fazilatida "Xamsasidin bu bayt yaxshi voqe bo'lubturkim:

Ba nazdi kase k-o' ba donish meh ast,
Zi mujrimkushi jurmbaxshi beh ast(38).
Bu g'azal matlai dag'i aningdurkim:

Xohamki, cho'bi tiyr shavam, to tu goh-goh
Bar holi man zi go'shai chashme kuni nigoh(39).
Xoja Ismatullo - Movarounnahr buzurgzodalaridandur. Zohir ilmin takmil qilg'ondur. G'oyat xushtablig'idan o'zin sherg'a mansub qilib devoni mashhur bo'ldi. Va Xalil Sulton(41) otig'a yaxshi qasidalari bor. Bu matla Xojaningdurkim:

Dil kabobest k-az u sho'r barangextaand,
Vaz namakdoni Xalilash namake rextaand(42).
Va Xalil Sulton ashorining devoni tarifida rangin qasidasi bor. Matlai budurkim:

In bahri begaronki, jahonest dar barash,
G'avvosi aqli kull nabarad pay ba gavharash(43).
Va Xojaning qabri Buxoroda o'z hujrasidadir.
Mavloni Xayoliy - Buxorodin va Xoja Ismatulloning shogirdidir. Bu matla aningdurkim:

Ey tiyri g'amatro dili ushshoq nishona,
Xalqe ba tu mashg'ul, tu g'oyib zi miyona(44).
Ikkinchi bayti dag'i yaxshi voqe bo'libturkim:

Gah mutakifi dayramu gah sokini masjid,
Yaneki, turo metalabam xona ba xona(45).
O'zi xush xulq va xush tavr yigit ermish, hamonoki qabri Buxorodadur.
Mavloni Bisotiy - Samarqanddindur. Sho'x tabi bor ermish, ammo bag'oyat omiy ermish. Bu matlai mashhurdurkim:

Dil shishavu chashmoni tu har go'sha barandash,
Mastand, mabodoki, banogah shikanandash(46).
Bu bayti ham xub voqe bo'lubturkim:

Az xuro'shi changu daf vasli tu mexohad dilam.
Z-on ki dar har po'ste boshad xudoro do'ste(47).
Qabri Samarqanddudur.

Mavloni Yaxyo Sebak(48) - Xuroson mulkining rangin fozili erdi, ko'p ulum va fununda mohir erdi. Sanoye va aruz fanida barcha el ani musallam tutarlar erdi. Aning tabi diqqatini har kishi bilay desa "Shabistoni xayol degan kitobini ko'rsun. Avval "Tuffohiy taxallus qilur erdi. So'ngra "Fattohiy ham taxallus qildi. Ammo "Xumoriy va "Asroriy ham taxallus qilibdur. "Fattohiy taxallus bila bu matla aningdurkim:

Eyki, davri lola sog'ar xoli az may mekuni,
Raft umr, in dog'i hasratro davo kay mekuni(49).
Va "Asroriy taxallus bila Xoja Hofiz(50) tatabbuida bu bayt aningdurkim:

Arrai bargi kanab, ey bangiyon, z-on tez shud,
To burad bexiniholi aqlu imoni shumo(51)
Bu faqir aruz fanida vosita bila Mavlononing shogirdimen(52). Inshoollohkim, o'z yerida kelgay. Mavloni darveshvash va qone kishi erdi. Go'shaye ixtiyor qilg'on jihatidin latoyifi tabi ozroq shuhrat tutti. Sana isno va xamsina va samona miada(53) olamdin o'tdi.
Mir Islom G'azzoliy(54) - Hujjat ul-islom Imom Muhammad G'azzoliy (quddisa sirruhu) avlodidindur. Zohir ulumin takmil qildi va lekin foniy sifat va betakalluf kishi erdi. Va tibb va hikmatda mahorati bor erdi. Salotin va hukkom majlisig'a borur erdi. G'oyati latofati tabidin nazmg'a dag'i ishtig'ol ko'rguzur erdi va aning nazmda kamoli Hakim Anvariynig(55) bu qasidasi javobidakim:

Chu murodi xeshro bo mulki Ray kardam qiyos(56).
Malum bo'lurkim, Alouddavla Mirzo(57) madhida aytibdurkim, har bayti boshtin oyoq ul zamonning bir tarixidur. Mir Balxda Hazoraspiylar chog'ida bor ekandur, Sulton Abu Said(59) Mirzo chog'ida olamg'a vido qildi.
Sayid Ali Hoshimiy - Sayid Hoshimiy nasab va xushtab yigit erdi. Abdullatif Mirzo(60) mulozamatida bo'lur erdi. Va sipohiylik ham qilur erdi. Va sho'x tabg'a bu bayt shohidi adildur.

Dar biyobonin adam budam ba fikri on dahan,
Shud padid on xatti sabzu gasht Xizri rohi man(61).
Qozi Muhammad Imomiy - mutadayyin va xushtab kishi erdi. Xurosonning qoziyul-quzotlig' mansabida mutammakkin bo'ldi. Va nazmg'a gohi mashg'ul bo'lur erdi. Ashori Hiriylar shahrida el orasida bor. Bu matla aningdurkim:

Guftamash gul-gul baromad rangi ruxsorat zi mul,
G'unchai u dar tabassum shudki, az gulho chi gul(62).
Va qabri Hiriylar Imom Quzotning go'ristonidatur.
Mavloni Muhammad Olim - Samarqand ulamosidin Ulug'bek Mirzo(63) bila hamsabaq va musohib erdi. Ammo bag'oyat daler va sho'xtab va xiyra kishi erdi. Bahsda ko'p go'stoxona so'zlar va javoblar aytur erdi. Saltanati azim ush-shoniy tahammul qila olmadi. Samarqanddin anga ixroj hukmi bo'lub Hiriylar keldi va munda Mavlononing maqdamin g'animat tuttilar va sokin bo'ldi. Bu matla aningdurkim:

Mo siyah baxtemu bad ro'zemu axtar so'xta,
Shami maqsude ba umri xuld shabe nafro'xta(64).
Va Mavloni ham Hiriylar madfundur.

Mavlono Qudsiy - hiriylidur, shiringo'y kishi ermish. Va og'zida laqva marazi bor erdi, andoqkim og'zidin suv borur erdi va zabt qila olmas erdi, bu bobda debdurkim:

Bu vujudi chunin dahanki, marost,
Sher go'yamki, ob az u bichakad(65).
Bu matla dag'i aningdurkim:

Eyki, manam mekuni az didani on guluzor,
Holati dilro namedoni, maro mazur dor(66).
Mavlono Ruhiy Yoziy - Xuroson afozilining doxilidur. Tabi xub va suluki marg'ub kishi erdi.
"Bulbul bila gul va "Sham bila parvona orasida munozara bitibdur. Anda ko'p diqqat ko'rguzubtur. Saraxs viloyatidin nari Darun va Yezirg'acha ko'prak tab ahli aning zamonida anga shogird erdilar.
Bu matla aningdurkim:

Nomehamki, kas yobad zi sirri holam ogohi,
Va garna olame so'zam ba yak ohi sahargohi(67).
Mavlono Sohib Balxiy - bovujudi sher fanida mahoratlik kishi erdi, advor va musiqiy ilmida komil erdi. O'z g'azallarini o'z amallariga bog'labdurkim, aning fazoyilig'a dalolat qilg'ay. Ul jumladin, "Chahorgoh amalidirkim, mashxurdur. Derlarkim, Jo'gi Mirzo(68) majolisida ul amaldin o'zga nima ayturmas ekandurki, bu g'azalga bog'labdur:

Hamchu subh az mehri ro'yat mezadam damhoi sard,
To rasam ro'ze ba ko'yat dil base shabgir kard(69).
Va Xoja Salmonning(70) masnu qasidasig'a javob debturkim, andin ko'p istedod malum bo'lur za yana bir qasidasi javobida bu matla xub voqedurkim:

Zi qomati tu ba olam qiyomate barxost,
Qiyomatest qadat gar buvad qiyomat rost(71)
Va g'azaliyotida bu matla mashhurdurkim:

Tui koni namaku mo sho'rbaxton,
Xudo in dod morou turo on(72).
Va tabida tama mufrut uchun bovujudi fazoyil el qoshida izzati kamrak erdi. Oshpaz bila nonvoy-din osh va non tilab yer erdi. Bu g'arazg'a aytqon qitasidin bir bayt budururkim:

Magasi murda bud qaylai ro'i osham,
Shubushi zinda bud kunjudi ro'i nonam(73).
Mazori Balx navohisidadur.
Mavlono Siymiy - Nishopurdindur, ko'p fazli bor erdi. Sher va muammo va insho va xatda asridag'i bu fan ahli musallam tutar erdilar. Bir kun davo bila ikki ming bayt aytib bitigani mashhurdur. Va muhri bu baytni aytib qozdurubdurkim:

Yak ro'z ba madhi shohi pokiza sirisht
Siymiy du hazor bayt guftu binavisht(74).
Har oyinakim, bu baytdin boshqa el ichida g'azali-din bir ozroqcha bor.
Mavlono Ali Ohiy - Mashhaddindur. "Xamsa muqobalasida necha masnaviy aytibdurkim, chun muqobalag'a keltursa, go'yoki bo'lmas. Ul jihatdin shuhrat tutmaydur. "Xayol va visol otlig' kitobida bir bayti bor, magarkim, mulhimi g'ayb aning tiliga o'z sheri bobida solg'ondurkim:

Shereki buvad zi nukta soda,
Monad hama umr yak savoda(75).
Mavlono Ali Shihob - turshizlikdur. Sulton Muhammad Boysung'ur(76) mulozimi erkandur, ham ravon, ham puxta aytur erkandur. Ul zamon shuaro andin yomon ayturlar ermish. Va Mavlono Sirriy aning o'g'lidurkim, o'z yerida mazkur bo'lg'ay. Bu matla aningdurkim:

Chu parda az rux chun oftob bardori
Ba jonu dil kunadat mushtari xaridori(77).
Muhammad Ali Shug'oniy - vazirzodadur, tabi xub voqe bo'lg'on jihatdin nazmg'a ko'p mashg'ul bo'lur erdi, bu bayt aning ashoridindurkim:

Chunon g'ariqi mayam, soqiyoki, az gili man
Agar gule badar oyad sharob az u bichakad(78).
Mavlono Toleiy - ham Sulton Muhammad Boysung'ur modihirdi. Tabi g'arobat sori maylliqlik shoirdur.
Imomi jin va ins Ali ibni Muso ar-Rizo madhida qasida aytibdur, matlai budurkim:

Xishti in mehri zar andudeki, bar saqfi samost,
Bahri farshi ravzai Sulton Ali Muso Rizost(79).
Mavlono Tusiy - masalگو'y va g'azalگو'y erdi. Sheri base omfirib erdi. Uzun umr topti, hamonoki yoshi yuzga yetti. Bu matlai mashhurdurkim:

Zihi no'shi labi lalat hayoti. jovidoni man,
Ba dandon megazi labro chi mexohi zi joni man(80).
Bu matla ham aningdurkim:

Maro boshed, ey xubon, xudoro,
Xudoro doramu boqi shumoro(81).
Iroqda olamdin o'tti.
Bobo Savdoiy(82) - Bovarddindur. Avval "Xovariy taxallus qilur erdi. G'aybi olamdin anga jazaba yettikim, aqli zoyil bo'lub, eldin chiqib bosh-ayog' yalang devonalardek tog'u dashtda kezar erdi. O'z holiga kelib el orasig'a kirgandan so'ngra, "Savdoiy taxallus qildi. Boysung'ur Mirzo otig'a qasoyidi bor. G'azalni dag'i navi aytibdur. Bu matla aningdurkim:

Anbarat xolu ruxat vardu xatat rayhon ast,
Dahanat g'unchavu dandon duru lab marjon ast(83).
Umri seksondin o'tti va qabri Bovardning Sukkon otlig' kentidadur. Ikki g'arib o'g'ul yodgor qo'yub bordi.
Mavlono Zohidiy - Bobo Savdoiyg'a muosir erdi. Amir Xusravning(84) "Daryoi abroriga tatabbu qilibdur va Mavlono Kotibiyning "Tajnisotig'a ham marazg'a kelibdur. Va munojotida aning bu banti yaxshi tushubdurkim:

Zuhraro chang yo rubob ki dod,
Lal dar sang, yo rab, ob ki dod? (85)
Mavlono Amiriy - turk erdi va turkcha shsri yaxshi voqe bo'lubdur, ammo shuhrat tutmabdur. Va bu bayt aning "Dahnoma sndindur:

Ne yemakdin, ne uyqudin solib so'z,
Yemakdin to'yub uyqudin yumub ko'z.
Ba forsiyda shayx Kamol(86) tatabbui qilibdur. Bu matla aningdurkim:

Ro'zi qismat har kase az aysh baxshi xud sitond,
G'ayri zohid k-o' riyozatho kashidu xushk mond(87).
Aning qabri Badaxshon sari Arhang Saroydadur.
Mavlono Badaxshiy - fozil kishi ermish, Ulug'bek Mirzo zamonida Samarqandda shuaro ani xushgo'yliqq'a musallam tutubdurlar.
Va Mirzoning dag'i ko'p iltifoti bor ermish. Bu matlai mashhurdurkim:

Ey zulfi shab misoli turo dar bar oftob,
Az shab ki did soyaki uftad bar oftob!(88).
Mavlono Tolib Jojarmiy - Sherozda nashu namo topibdur. Va qabri hazrati Xoja Hofizning oyog'i sari erdi. Bu ruboiysini qabri toshig'a bitib erdilarkim. Faqiri haqir yod tuttumkim:

Dar ko'chai oshiqi ba paymon durust,
Meguft ba man ahli dile ro'zi naxust,
Tolib matalab kase ki u g'ayri tu just,
Tu tolibi u boshki, u tolibi tust(89).
Mavlono Burunduq - nadimvash va hazzol kishi ermish. Sulton Boyqaro(90) binni Umarshayx xizmatida bo'lur ermish va ul zamon shuaro aning tilidin qo'rquq, aning jonibini ko'p rioyat qilur ermishlar va ani ustod lafzi bila xitob qilur ermishlar. Va bu matla aningdurkim:

Labi shirini tu bo tungi shakar memonad,
Duri dandoni tu bo iqdi guhar memonad(91).

Mavlono Jununiy - hiriylidur. Sheri yomon ermas ekandur. Ammo nazmda tabi hajv va hazl sari moyil erkandur. Xoja Hofiz Sharbatiy bila aning orasida nizo voqe bo'ldi va ul munozaatni hajv qildi va xaloyiq ul hajvni yod tuttilar va yaxshiroq sherlari bu jihatdin bartaraf bo'ldi va ul hajv chun mashhur erdi bitmak munosib ko'runmadi. Bu matla aningdurur:

Ey ahli jununro ba kamandi tu zabuni,

Z-on ro'y dar on halqa zabun ast jununi(92)

Mavlono Orifiy - bag'oyat fozil va xushgo'y shoir erdi. Zamon ahli ani Salmoni Soniy derlar erdi, ham sheri munosabatidin, ham ko'zlari zafidini. Va Salmonning ko'zi og'rig'onda aytqon qasidasig'akim, matlai bu dururkim:

Dardoki, dard kard savodi basar xarob,

Ayyom kard chashmai chashmi maro sarob(93).

Mavloloning dag'i ko'zi og'rig'onda javob aytibdur. Bu bayti xubturkim:

Bar palaki surxi didai man dorui safed,

Boshad biaynih namaki suda bar kabob(94).

Va "Go'y va chavgon munozarasida ham masnaviysi bor, rangin aytibdur. Ot tarifida bu ikki bayt andindurkim:

Chun go'i sipexr gird basti,

Maydon-maydon chu go'y jasti.

Har gohki, dar araq shudi g'arq,

Boron budi-yu dar miyon barq(95).

G'azal devoni ham bor. Bu matla aningdurkim:

Ahd kardamki, nayoyam ba dar az mayxona,

To ba-don damki, maro pur nashavad paymona(96).

Qabri Hiriyl shahridadir.

Mavlono Sulaymoniy - Bobur Mirzo(97) xizmatida bo'lur erdi. Va badihani ravon aytur erdi. Ammo Hazrati Xoja Hofizning bu matlai javobidakim:

Yod bod on ki sari ko'i tuam manzil bud,

Didaro ravshani az xoki darat hosil bud(98).

Aning bu matlai yomon voqe bo'lmaydurkim:

Halli on nuktaki, bar piri xirad mushkil bud.

Ozmudem, ba yak jurai may hosil bud(99).

So'ngg'i bayti budurkim:

Guftam az madrasa pурсam sababi hurmati may,

Dari har kaski, zadam bexudu loyaqil bud(100).

Va mashhur mundoqdurkim, bu abyot Mavlono Hakim tabibning xotuni Mehriningdur(101). Va bu faqir siqqa eldin eshittimkim, Sulaymoniyningdur, vallohu alam!(102)

Mavlono Qadimiy - naqorachilikka mashhurdur, ammo tabi nazmlarda mulonim erdi, bu matla aningdurkim:

Be jamolash didai ravshan chi kor oyad maro,

Ravshani dar dida az didori yor oyad maro(103).

So'ngg'i bayti yaxshiroq voqe bo'lubdur:

Oh az on soatki, nogah dar rahe pesh oyadam,

Muddate boyadki, to dil bar qaror oyad maro(104).

Mavlono Masihiy - Kushanj viloyatidin erdi. Pokiza ro'zgor va musulmonvash kishi erdi. Derlarki, Makka ziyorati davlatig'a musharraf bo'ldi. Va tabi sho'x erdi. Yaxshi ashori bor. Bu matla aningdurkim:

Moro ba jafo kushta pushaymon shuda boshi,

Xuni dili mo rexta pazmon shuda boshi(105).

Derlarki, Kaba safarida Mavlono bodiyada xorg'on mahallidakim, mug'aylon nig'ochi ko'lankasida oyog'idin tikon sug'ururg'a mashg'ul ekandur, qofila sho'x tablaridin biri bu baytni debturkim:

Az ranji rahi duru sarxori mug'aylon,
Az omadani Kaba pushaymon shuda boshi(106).
Mavlono Hoji Abulhasan - turkdir, ammo tolibi ilmliqqa mashg'ul bo'lub, biror nima modda hosil qilibdur, chun tabi xub erdi, sher ayturg'a mashg'ul bo'ldi. Bu turkcha matla aningdurkim:

Kelibtur ul gulu bir hafta turub boradur,
Bu o't ko'ngulga tushub jonni kuydurub boradur.
Muammo fanida dag'i yaxshi erdi. ismig'a bu latif muammo aningdurkim:
Mavlono Qutbiy - Sulton Masud Mirzo(107) mulozimi erdi. Sho'x tab kishi erdi. Turkiy va forsiy sherda jald erdi. Bu turkcha matlai mashhurdurkim:

G'uncha gar nisbat qilur o'ziga dildor og'zini,
Ey sabo yeli, to'la qon ayla zinhor og'zini.
Mavlono Naimiy - Mavlono Qutbiyg'a qarobatdur. Yomon tabi yo'q erdi. Turkiy nazmlarga tabi muloyim erdi. Va Sulton Sohibqiron ostonasida bo'lur erdi. Chun qobiliyati bor erdi va sidq va ixlosi bila qulluq qilur erdi. Ko'p iltifot topti, oqibat sadorati oliy mansabqa sarafroz bo'ldi. Bu matla aningdurkim:

To adamdin bo'ldi paydo munchakim husnu jamol,
Sen parivashdek yaratmabdur bashardin zuljalol.
Hamul hazratning qazoqlig'ida yara yeb olamdin o'tti.
Mavlono Zayn - kissado'zluq sanatig'a mansub erdi. Va o'z zamoninnng sho'x tablaridin bir ani tutarlar erdi. Bu maqta aningdurkim:

Bo Zaynki, manat kunad az mardumi nojjins,
Begona chunoneki, g'ami xesh nadori(108).
Mavlono Muhammad Jomiy - Hazrat Mavlaviy Maxdumi Nuranning(109) inisi erdi. Zohir ulumin takmil qilib erdi. Axloq va sifoti darveshona va suluk ravishi bexeshona, advor va musiqiy ilmida mohir va soyir fazliyotda komil erdi. Ul og'og'a inilikka loyiq va tariyqi alar tariyqi bila muvofiq erdi. Bu ruboiy alarningdurkim:

In bodaki, man be tu ba lab meoram,
Ne az pai shodiyu tarab meoram.
Zulfi siyahi tu ro'zi man karda siyoh,
Ro'zi siyahi xesh ba shab meoram(110).
Qabri ul hazratning manzillarida qutb us-solikin Mavlono Sadiddin Koshg'ariy(111) (quddisa sirruhu)ning sufasida, aning ayog'i sari voqedurur.
Mir Shohiy(112) - sabzavorliqdur. Asli sarbadorlardin bo'lur. Boysung'ur Mirzo mulozamatida bo'lur erdi. Oti Mir Oqmalikdur. Farog'atdo'st va xushbosh kishi erdi. Aning sherini choshni va salosat va yakdastlik va latofatida tarif qilmoq hojat ermas. G'azali agarchn ozdur, ammo barcha xaloyiq qoshida pisandida va mustahsandur. Faqir agarchi ani ko'rmadim, ammo aning bila faqirni orasida elom va irsol voqe bo'ldi. Mulk podshohi otamni hukumat rasmi bilan Sabzavorg'a yuborib erdi va Mir Shohiyini Astrabod hokimi tilab Jurjon mamolikiga eltib erdi. Astrabodda anga qazo yetib nashin Sabzavorg'a kelturdilar va obo va ajdodi daxmasida xaloyiqni o'tru chiqorib ani oxirat yeriga dafn qildilar. Astrabodda aytqon ikki matlai tuganmay qolg'on erdikim, vasiyat qilg'ondurkim, Xoja Avhad alarni tugatsun deb, biri budurkim:

Xarobem az dili berahm gah-gah yod kun moro,
Sagi ko'i tuyem oxir ba sange shod kun moro(113).
Yana biri bukim:

Tu shahrnyori jahon, mo g'aribi shahri tuyem,
Vatan guzoshtai bexonumon zi bahri tuyem(114).
Xoja Avhad ikkalasin tugatti va devonig'a bitildi va shahr shuaroisig'a marsiya taklifi qildikim, aytilar. Bu bir bayt ul marsiya abyotidiidurkim:

K-o' bishav zeru zabar az ashku oham Sabzavor,
Z-onki shahri shoh be Shohiy nameoyad ba kor(115).
Mavlono Mushtariy - astrobodlig'dur. O'z vaqtida mashohirdin erdi. Bu matla aningdurkim:

Soqiy agar mayam nadihad dar havon gul.
Dasti man astu domani soqiyu poi gul(116).

Mavlono Ali Dardo'zd ham astrabodlig'dur. Bu matlai mashhurdur va yaxshi voqe bo'lubdurkim:

Guzasht umru nameoram az sharob guzashtan.

Ki, mast xoham az in olami xarob guzashtan(117).

Mavlono Toleiy - kamardo'zliqqa mansubdur. Bu matla aningdurkim:

Yoram zi g'amza tiyru zi abru kamon kashid.

Az ro'i xub har chi rasad metavon kashid(118).

Mavlono Muhyi - Boysung'ur mirzo mulozamatida bo'lur ermish. Bu matla aningdurkim:

Bo ruxat dam zi siym natvon zad,

Bo'sa onjo zi biym natvon zad(119).

"Majolis un-nafoisning avvalg'i majlisining itmomi

Bu valoyatosor guruh va bu fasohatshior anbuhlarning ruhlarinikim, xaloyiq ruhi alarning jonparvar nafaslaridin tozadur va ulus osoyishi alarning ruhbaxsh kalomlaridin beandoza. Haq subhonahu va taolo sahobi inoyatidin fayz yomg'uri selobig'a g'ariq qilsun va mag'firati soiqasidini ruh shulasi anvorig'a hariq etsun. Va alarning ruhoniyyatidin Sultoni Sohibqiron humoyun tabig'akim, fasohat bahrining samin gavharidur, nur va safolar bersun, va balog'at bo'rjining munir axtaridur, surur va ziyolar yetkursun. Ruboiy:

Yo rabki, bu shohkim ulus xonidur,

Tab ahliyu zehn xayli sultonidur.

Ne xonu ne sultonki, jahon jonidur,

Ber umr ila davlat, ulcha imkonidur.

Ikkinchi Majlis

Ul jamoati azizlar zikridakim, faqir alardin bazining mulozamatig'a kichiklikda yetibmen va bazining suhbatiga yigitlikda musharraf bo'libmen, alar sitta va tisina va samona mia(1) tarixidakim, bu muxtasar bitiladur, bu fano domgohidin baqo oromgohiga boribdurlar

Ul jamoadin:

Mavlono Sharafiddin Ali Yazdiydu(2) - Mavloloning sohibkamollig'i olam ahli qoshida musallamdur. Shohrux sulton buzug'lig'ida faqirning volidi jamoati kasir bila ro'zgor havodisi fitnasidin Xurosondin qochib, Iroqqa borurda Taftg'akim Mavloloning muvalladidur, yarim kecha yetib tushdilar. Ittifoqo manzil alarning xonaqohi eshikida voqe erdi, tong otqonda, andoqkim, o'yuni atfol dabi bo'lur, ul jamoatning atfoli ul xonaqohg'a o'ynag'ali kirdilar va faqir ham alar bila erdim, taxminan olti yoshimda bo'lg'ay erdm, va Mavlono bir rahbada o'lturub ermishlar, tushgan jamoatning kayfiyatini malum qilmoq uchun atfoldin birini tiladilar. Faqir alar sori borurg'a muvaffaq bo'ldum. Har nekim so'rdilar javob aytdim. Tabassum qilib tahsin qildilar, dag'i so'rdilarkim, maktabg'a boribmusen? Dedimkim: boribmen. Dedilarkim: ne yergacha o'qibsen? Dedimki: "tabarak surasig'acha. Dedilarkim: bu jamoat atfoldin biz tilaganda, sen kelib biz bila oshno bo'ldung, sening uchun fotiha o'quli deb o'z fohalarig'a musharraf qildilar. Hamul zamon faqirning volidi va ul xayl ulug'lari kelib, Mavlono xizmatida anvoi niyozmandlig'lar qilg'ondin so'ngra, faqirg'a andoq shuur hosil bo'ldi angakim, "ne kishi er-kandurlar.

Va alar musannafotidin ulcha mashhurdur: "Qasidai Burda sharhi va "Asmoullah(3) sharhi va "Zafarnoma tarixidur va muammo fanini alar tadvin qildilar, anda ham "Hulal(4) va "Munozara va "Muntaxab alarning tasnifidur. Va Mavlono himmat va bazil bobida tarifdin mustag'niy erdilar. Tabarrukan bir matlalarini bitildikim:

Sufiy, mabosh munkiri rindoni mayparast,

K-andar piyola partave az aksi do'st hast(5)

Va Mavloloning qabri Taftda hamul xonaqohda-o'qdur.

Hoja Avhad Mustavfiy - aning laqabin "Kadud ham derlar. O'z asrining yagonasi erdi. Ko'proq ulum va fununni bilur erdi,

bataxis ulumi g'aribani, ammo falakiyotda shuhrati bor erdi. Bu faqir ul buzrukvor suhbatig'a yetar erdi, ko'p iltifotlari bor erdi.

Va sherda dag'i devon tartib qilibdur, yaxshi qasoyidlari bor. Bu matla aningdurkim:

Ey zi bo'stoni jamolat chashmu jonro zebu zayn,

Gashta bar nargis havodori chashmat farzi ayn(6).

Va bu qasidani Sultoni Sohibqiron otig'a muzayyal qilibdurkim:

Shod bosh, ey dilki, bar mo soyai rahmat fikand,

Oftobi osmoni saltanat Sul-ton Husayn(7).

Va Xoja Sabzavorda sokin erdi ham anda-o'q olamdan o'tdi va qabri o'zi bo'lur maskanida-o'qdur.

Mavlono Abdulvahob - donishmand va zafunon kishi erdi va Mashhad shahrida kozi erdi.

Insho fanida benazir erdi. Imod qo'rg'oni kitobasida "Irama zot-il imodillati lamu yuxlaqu misluha fil bilodi(8) oyatin bitibdur. Mashhadning shuaro na zurafosi qozig'a shogird erdilar.

Ul zurafodin biri "Maqlubi mustaviy(9) sanatida alfozin topib qozig'a arz qilibdur. Ul oz taammul bila alfozi bila javob beribdurkim, bu ishi tarifdan tashqaridir.

Qabri Mashhadda-o'q voqedur.

Xoja Fazlulloh Abullaysiy - Samarqand akobiridindur. Faqih Abullays avlodidandur. Fiqxda ani Abu Hanifai Soniy(11) derlar erdi va arabiyatda Ibn Hojib(12) kaffasida tutarlar erdi.

Sayid Sharif(13)ning shogirdi erdi va Sayid o'z xatlari bila ulumi dars ayturg'a ijozatnomalar aning uchun bitib erdi. Faqir ikki yil alarning qoshida sabaq o'qub erdim, ancha iltifotlari bor erdikim, "farzand der erdilar.

Bovujudkim, Samarqandning alami ulamosi erdi, sher va muammog'a dag'i moyil erdi.

Bu matla alarningdurkim:

Qadi chun sarvi tu jon ast maro, balki ravon,

So'yam, ey sarv, ravon shavki, fido sozam jon(14).

Xoja Samarqandda tangri taolo rahmatig'a bordi va o'z xonaqohida jaddining gunbazida madfundur.

Mavlono Uloi Shoshiy - donishmand kishi erdi. Xush tabliqq'a barcha xaloyiq ann musallam tutar erdilar.

Muammoda Samarqand ahli ani Mavlono Sharafiddin Yazdiy muqobalasida mazkur qilurlar erdi. Faqir Samarqandg'a borg'onda ayog'i sinib, sohib firoshe erdi. Iyodatig'a bordim, qoshida o'lturub, andin hosil bo'lur bitib anga tutaberdim.

Qoshidin chiqqonda faqirning holatin so'rub, kim erkanimni malum qilg'ondin so'ngra bu muammonikim, faqirning oti andin hosil bo'lur, aytib bitib, bir shogirdidin visoqimg'a yuborib, erdi.

Va Mavlono hamul zad bila olamdin o'tdi va qabri Samarqandda - o'qdur.

Mavlono Muhammad Tabodgoniy(15) - Shayx Zayniddin(16) xulafosidindur. O'z zamonining muqtadosi erdi. Xonaqohi bor erdi

va qalin muridlar va elning rujui Mavlono sari ko'p erdi va "Qasidai Burdani muxammas qilibdurur va hazrati muqarrabi boriy Xoja Abdulloh Ansoriy(17)ning "Manozil us-soyirin (18)ig'a sharh bitibdur va fazl va kamoli sharhdin tashqaridur. Har qachon samog'a kirsar erdi, bovujudi ulkim, usul qoidasi bila harakoti muvofiq ermas erdi, ammo xaloyiqg'a andoq asar qilurkim, ko'p el yig'lar erdilar. Bu matla Mavlononingdurkim:

Onhoki, ba juz qomati sarvat nigaronand,

Gar rost bigo'i hama ko'tah nazaronand(19).

Hiriy shahrida olamdin o'tti va qabri Xiyoboidadurkim, anda xonaqoh yasabdurlar va o'g'li Hamididdin va soyir sufiya ul xonaqohda suluk va ibodatga mashg'uldurlar.

Shayx Sadridin Ravosiy - ul dag'i Shayx Zayniddin xo'lafosidindur. Shayx zebo va rano erdi. Shakli dilpisand va haqoyiq va maorif aytmog'i dilfirib erdi. Sharif suhbatig'a faqir musharraf bo'ldum. Badaxshon shohig'akim, anga murid bo'lub erdi, "Fusus (20) dars aytur erdi, ko'p glumni base sayd qildi. Zamon podshohi ham shayx mulozamatig'a yetar erdi, o'zga xaloyiqg'a xud ne yeggay!

Muncha korxonai shayxliq bila nazmg'a dag'i ishtig'ol ko'rguzar erdi. Bu matla hazrati Shayxniigdurkim:

Zihi az orazat chashmi maro nur,

Hamesha az jamolat chashmi bad dur(21).

Shayx Hiriy shahrida olamdin o'tti va nashin Shug'ong'a eltilar va anda madfundur.

Mir Haydar Majzub - Darvozai Xush toshida Imom Faxr(22) mazori boshida sokin erdi. Yigitligida zohir ulumin takmil qilib erdi, hamul vaqtda anga jazaba yetishtikim, aqli zoyil bo'ldi. Gohiki, o'z holiag' kelsa erdi, ulamo bilan ulum bahsin andoq qilur erdikim, barcha musallam tutar erdilar Muvajjah so'zlaydurganda, orasida so'zi parishon bo'lur erdi va xayoli junun vaqtida xotam us-saltanatliqqa rosix bo'lub erdi va xalqni o'z navkarligiga davat qilib xuruj qilur so'zin aytur erdi. Nazmida g'arib abyot voqe bo'lur erdi. Bu bayt aningdurkim:

Labu dandoni on mah bo chi monad,

Chu qande bar birinji dona-dona(23).

Mavlono Muhammad Arab - ul ham donishmand kishi erdi. Dimog'i habt qildi va xayoli Mir Haydar xayoli borg'on sori bordi.

Doyim saltanat so'zini mazkur qilur erdi, to ulkim chin yo yolg'on Mavlononi munga muttahaq qildilarkim, uyidin xuruj aslahasi paydo bo'lubtur deb, chun aziz va musin kishi erdi, podshohi zamon anga shahardin ixroj hukmi buyurdi. Ul yerdin Siyistong'a bordi va so'zi ham ushbu rang erdi, o'zining podshohlig'i qoidasida "Shohnoma aytibdur. Bu bayt ul abyotindurkim:

Kase mahrami shah ba juz shoh nest,

Zi ahvoli shah juz shah ogoh nest(24).

Mazori Siyistonda - o'qdur.

Mir Muflisiy - Mashhad sodotidindur. Tabi xub erdikim, anga jazaba yetishtikim, aqli zoyil bo'ldi. Ilkiga va barmoqlariga halqalar solur erdi. Doyim o'z-o'zi birla so'zlashur erdi. Hushi borida yaxshi abyotlar aytib edi. Ammo junun vaqtida bu baytni ko'p o'qur erdikim:

Baloi margu anduhi qiyomat,

Chu chanbar soxt moro naxli qomat(25).

Va bu taxallusi ham el ichida mashhurdir.

Xalq go'yad Muflisiy devona shud,

Lojaram devonagi az muflisist(26).

Va qabri Mashhadda Xoja Xizr langaridadur.

Mavlon Abdulqahhor - donishmand kishi erdi. Hiriy shahrining mutaayyin xush tablaridin erdi. Mavlononing xayoli kimyogarlikka tushib ko'p nima zoye qildi va hech nima hosil qila olmadi.

Ko'p o't puflagandin modda qulog'i sori inib kar bo'lub erdi. Ammo xub abyoti bor erdi.

Mir Xusravning javobida bu matla aningdurkim:

Rashkam oyad on chi bar dilho xadangi yor kard

Tiyri uro g'ayr xo'rdu dar dili man kor kard(27).

Qabri Imomi Faxrdadir.

Mavlon Abdulrazzoq(28) - Mavlon Abdulqahhorning inisidur. Xush muhovara kishi erdi, zohir ulumin takmil qilib erdi va fazliyoti ham yaxshi erdi. Xususan tarix ilmikim, anda musannafoti bor va mashhurdir. Va har kishi bu fanda aning mahoratini bilay desa o'z tarixidin bila olur. Bu matla aningdurkim:

Boz abro' kard bolo turki tiyrandozi man,

Olamero kushtu dorad in zamon andozi man(29).

Qabri og'osi yonida Imomi Faxrdadir.

Mir Yodgorbek - "Sayfiy taxallus qilur erdi. Xurosonning asil va mutaayyin mirzodalaridindur. Ammo mulozamat tariyqni tark qilib, go'sha ixtiyor qildi. Fonivash va betakalluf kishi erdi, juziy mustag'aloti hosili bila qanoat qilib erdi. Bu toifa doim aning tebrasida erdilar. Hech nimasin bulardin ayamas erdi. Yaxshi matlallari bor, jumladin bu matla aningdurkim:

Dar barat pirohani katton zi tahraki nasim,

Hast chun kisai larzanda bar boloi siym(30).

Bu matla ham aningdurkim:

Sarvi man sabz astu shirin, rost hamchun nayshakar,

Chun ba boloi qaboi barg nay bandad kamar(31).

Qabri obo va ajdodi go'ristonidav B" Saripuldadir.

Mavlon To'tiy - asli Turshiz viloyatidindur. Bobur Mirzo mulozamatida tarbiyat topti. Yaxshi shakllik va yaxshi xulqlik yigit erdi. Qasidada Mavlon Kotibiyg'a tatabbu qilur erdi. Aning maviza qasidasig'akim, matlai budur:

Agar ba chashm aqolim saba ganji zar ast,

Chu nek dar nigari ajdahoi haft sar ast(32).

Yaxshi javobi bordurkim:

Jahonki, hujrai shash toqu xonai du dar ast,

Zi chor rukni bisotash fig'oni alhazar ast(33).

G'azallari yaxshidur. Bu matla aningdurkim:

Go'shai xumxona az lali ravon ganji safost,

Shakli chang az bahri dafi g'am dahoni ajdahost(34).

Ul yigitlikda favt bo'ldi. Ulcha qobiliyati bor erdikim, agar hayot topsa, xub nazmlar andin qolg'ay erdi. Favtining tarixi Shayx Ozariyning zikrida o'ttikim, faqir lafzi bila paydo qilib erdim. Qabri Xiyobondadir.

Mavlon Vaysiy - kotiblikka mashhur erdi, ammo sher ham aytur erdi. Asru sodava go'l kishi erdi. Faqir, balki ko'proq yoronlar taajjub kilurlar erdikim, oyo ul bu nav sodalig' bila nazm nechuk aytur erkin, ammo g'azallari yomon ermas va devoni ham bordur.

Bu matla aningdurkim:

Raftam ba sayri bog'u tavofi bunafshazor,

Omad zi har bunafsha maro bo'i zulfi yor(36).

Safar ixtiyor qildi va ul safarda oxirat safari olig'a tushti.

Mavlon Sog'ariy(37) - Sog'ar viloyatidindur. Hirot shuarosi silkida erdi. Maoshi o'tkuncha tamavvuli bor erdi. Ammo imsoki g'olib erdi.

Hazrat Maxdumiy No'ran Makka safarig'a azimat qilg'onda, Vaysiy va Sog'ariy ikkalasi mulozamatda borur izhori qildilar.

Ammo Vaysiy eshagi yo'k bahonasi bila va Sog'ariy yana bir bahona bila ul safardin qoldilar va Amir Suhayliy(38) bu qit'ani alar uchun aytti va el ichida base shuhrat tuttirikim:

Vaysiyu Sog'ariy ba azmi haram,

Gashta budand har dushon safari,

Lek az on roh har du vo mondand,

On yak az be xariyu in zi xari(39).
Mavloni Sog'ariy agarchi bad sher erdi, ammo bu matlai xub tushubdurkim:

Chashmi durbori manu abri bahor ast yake,
Nolai zori manu savti hazor ast yake(40).
Hiriyda favt bo'ldi. Qabri hamonoki Xiyobon navohisidadur.
Mavloni Fasih Rumi - donishmand kishi erdi. Jo'gi Mirzo xizmatida bo'lur erdi va aning bog'oti, qasrlarining kitobalari
Mavloning ashori. Xoja Salmoning masnu qasidasig'a tatabbu qilibdur. O'z xo'rdi holig'a yomon aytmaydur. Va Hazrat
Shayxning(41) "Maxzan ul-asrorig'a javob aytibdur, bu bayt "rozni nihon asrar bobida aningdurkim:

Har nafas k-az tu kase bishnavad,
Beshak az u hamnafase bishnavad(42).
Mavloning qabri Hiriydadur.
Shayx Kamoli Turbatiy - ko'p diqqatlik, tablik kishi erdi. Xoja Hofiz g'azallaridin ko'p muxammas qilibdur. Xurosonning
muttaayyin, rangin zurafosidin erdi.
Faqirning ani ko'rarga ko'p orzum bor erdi, oshnolig' bu nav voqea bo'ldikim, Sulton Abu Said Mirzo zamonida Mashhadda g'arib
va xasta bir buqada yiqilib erdim. Qurbon vaqfasi bo'ldi, olamning aqso bilodidin xalq imom ravzasi tavofig'a yuz qo'ydilar.
Rasmdurkim, musofirlar muttaayyin buqa gashtiga ham borurlar, ul buqadakim, faqir yiqilib erdim, jamoati mavolivash el sayr
qilib, devorda bitilgan abyotni o'qib, bir bayt ustida bahsga tushtilar. Bir ulug'roq kishikim, ul jamoat anga tobe erdilar, ul
jamoatni ilzom qildi. Faqir zaf holida ul jamoat jonibidin so'z aytim. Anga dedilarkim: bu bemor yigit ham bir so'z aytadur. Ul
ulug'roq kishi xud Shayx Kamol ermishkim, ziyoratga kelgan ermish, boshim ustiga kelib, mabhasni orag'a soldi. Faqir javob
bergach, o'z so'zidan qaytib, tahsinlar qilib, holimni tafahhus qildi. Ersa ul ham faqirni eshitgan ekandur va ko'rar havasi bor
ekandur. Xushvaqt bo'lub diljo'ylug'lar qilib, qoshimda o'lturdi.
Muning ustida ham so'zlar aytildi, Manziliga borib, tuhfa va tabarruk va savg'ot yo'suni bila yubordi va to anda erdi, doyim kelur
erdi. Shayx bila oshnolig' taqribi bu nav voqea bo'ldi.
Shayx Makkadin kelgandin so'ngra Turbatda favt bo'ldi va qabri ham andadur.
Darvesh Mansur - sabzavorlig'dur. Darvesh va parhezkor va murtoz kishi erdi. Ko'proq avqot soyim erdi, aruz va sanoyeda
Mavloni Yahyo Sebak shogirdi erdi. Ikki aruz tasnif qildi va masnu qasida aytibdurkim, matlai budurkim:

Bas davidam dar havo'i vasli yor,
Kas nadidam oshnoi asli kor(43).
Tarse sanati(44) pokiza voqea bo'lubdur. Tasavvuf ilmida Hofiz Ali Jomiyshogirdi erdikim, aning tarifida aql qosirdir va tasavvufda
bu ruboiy Darveshningdurkim:

Mavjud chu zarraye ba xud natvon kard,
Bis'yor hadisi neku bad natvon kard.
Ejod chu be qabul mumkin nabuvad,
Onro ki qabul kard rad natvon kard(45).
Faqir aruzni Darvesh qoshida o'qubmen. Va Darvesh qirq bila ellik yosh orasida olamdin o'tti va qabri Xojai Toqdadur.
Hofiz Ali Jomiy - o'z zamonining sohib kamoli erdi, bataxis tasavvuf ilmida. Va Maxdumiy Nuran "Nafahot ul-uns(46) da aning
Shayx Fariddin Attor(47) (quddisa sirruhu)ning bu qasidasig'akim:

Ey ro'y dar kashida ba bozor omada,
Xalqe ba-din tilism giriftor omada(48)
sharh bitiganin zikr qilibdurlar.
Va qiroat ilmida jamei qurro aning shogirdligiga mubohat qilurlar erdi. Va faqir ham necha sabaq o'qubmen.
Qabri Shayx Bahouddin Umar(49) (quddisa sirruhu)ning hazirasidadur.
Mavloni Muhammad Muammoiy - ani Hiriy eli "Piri Muammoiy derlar erdi. Zarif kishi erdi. Mir Xusravning ashor va risolasin
va soyir muannifotin andin ko'proq kishi jam qilmabdur erdi. Ul vaqt muammo fanida zurafo aning shogirdi erdi.
Qabri Hiriydadur.
Sayyid Kamol Kachkul - Balxda sokin erdi. Sayohat ko'p qilg'on kishi erdi. Ul yetmagan yer oz bo'lg'ay erdi. Aning holatida ko'p
taajjub mahallidur. Mashhur mundoq erdikim, aning besh yuz ming bayti bor va bir qasida aytibdurkim, andin o'n ikki ming bayt
masnu istihroj qilsa bo'lur. Ammo ulcha faqir ko'rdu, Hazrat Xoja Abu Nasr Porso(50) (quddisa sirruhu) favt bo'lg'onda marsiya
aytib erdikim, necha baytining har misrai Xoja favtig'a tarix erdi va necha bayti mustag'raq tarix erdi, va necha bayti har bayt uch
va to'rt tarix erdikim, bayt manosig'a futur yo'l topmaydur erdi(51). Bu ishlar bashar shavqidin tashqari uchun ani derlar erdikim,
atorudni istixroj qilibdur(52). Yoshi to'qsondin o'tib erdi(53). Bu matla aningdurkim:

Ey ravshani az nuri ruxat didai jonro,
Bar xok nishonda qadi tu sarvi ravonro(54).
Hamonoki qabri Balxda, Amir Surx mazori navohisidadur.
Xoja Muayyad Devona - Hazrati Shayx avlodidindur. O'zi oshuftadimog' kishi erdi. Ammo nazmi ravon va salis voqea bo'lur erdi.
Anga saltanat davosi bor erdi. Hamul ish ustiga ani zoye qildilar. Bu matla Xoja Hofiz javobida aningdurkim:

Chashm dorem az on sham'i saodat partav -

Ki, jahonro bidihad ravshani az sari nav(55).

Go'yo ani talaf qilg'onda so'ngokin topmadilarki, bir yerda qo'yg'aylar.

Xoja Muayyad Mehna - Hazrat Shayx Abusaid Abulxayr(56) (quddisa sirruhu)ning nabiralaridindur. Yillar mazor boshida shayx erdi va zohir ulumin takmil qilib erdi va vaz majolisi bag'oyat garm va pursho'r voqe erdi. Va Xoja samoni dag'i muassir qilur erdi. Salotin Xojani tazim qilurlar erdi. Bu matla aningdurkim:

Az mahi ro'i tu oinai jon soxta and,

V-andar oina jonro nigaron soxta and(57).

Xojaning mazori buzurgvor jaddi gunbazidadur.

Mir Imod Mashhadiy - "Musaviy taxallus qilur erdi. Donishmand va xush xulq va xush tab kishi erdi. Mashhad shuarosi aning xizmatig'a yig'ilur erdilar. Va har ne desa itoat qilurlar erdi. Va muammo fanida ham mahorati bor edi. Va Shayx Kamolning(58) javobida bu bayt ayingdurkim:

Guft bo chashmat bigu: to juz xayoli ro'i mo,

Surati digar nayorad dar nazar, guftam:

"Ba chashm (59).

Shoh Badaxshon - "Laliy taxallus qilur erdi. Xush tab va musulmonvash kishi erdi. Alarning xonavodasi qadim xonavoda erdi, necha ming yil erdikim, Badaxshon mulking saltanati, alarning xonavodasidin o'zga xonavodag'a intiqol topmaydur erdi. Sulton Abu Said Mirzo alarni mustasal qildi va mulku mollarini egalladi. Bu matla Shohningdurkim:

Mo ba savdoi tu tarki jonu sar xohem kard,

Komi jon har dam zi lalat pur shakar xohem kard(60)

Shoh mazkur bo'lg'on podshoh ilkida shahid bo'ldi va derlarki, mazori Shayx Zayniddindur (Vallohu alam).

Ibn Laliy - Shoh Laliyning o'g'lidir. Xush bosh va xush tab podshohzoda erdi. Sohib vujudlo'q va sho'xluq andin ko'p naql qilurlar. Bu matla aningdurkim:

Ey zi lali otashinat dar dili gulior nor,

G'ayri dil burdan nadori, ey buti makkor, kor(61).

Ul ham otasining qotilig'a maqtul bo'ldi.

Mavlono Abdusamad Badaxshiy ham Badaxshondindur. Sulton Abusaid Mirzo zamonida Hiriga keldi. Podshoh anga o'z tarixin buyurdi. Masnaviygo'y va musannif kishi erdi. Bir baytida tajnis xayol qilib, qofiyasin g'alat qilib erdi, faqir ani voqif qilg'ach filloh muttanabbih bo'ldi va izhori minnatdorlig' ham qildi va bu ish aning bila faqir orasida oshnoliqqa sabab bo'ldi. To'y tarifida va go'yandalar zikrida aning masnaviysidindurkim:

Zi mohi hayo-ho'y to moh bud,

Sari ovozashon, jokam olloh bud(62).

Qabri derlarki Ko'histondadur.

Mavlono Yusuf Shoh - "Kotib taxallus qilur erdi, kitobat fanida mutaayyin kishi erdi va Hiriy shahrida zurafo zumrasida o'zin doxil tutar erdi, ammo faqir va yaxshi kishi erdi. Bu matla aningdurkim:

Ey judo gashtaki duri zi bari hamnafason,

Mo dar in shahr ba-din ro'zu tu dar shahri kason(63).

Hiriy shahrida olamdin rihlat qildi va qabri ham Hiriydadur.

Xoja Abu Ishoq - Xoja Muayyad Mehnaning o'g'lidir. Tolibi ilm va xush tab yigit erdi. Ammo badxo'y va mutakabbir ham bor erdi. Mehnada bazig'a aytqon marsiyadin bu bir bayt aningdurkim:

Kashid az dasti mo sahroi Xozar domaki gulro,

Ba sahroi qiyomat dasti movu domani sahro(64)

Qabri ham otasi mazoridadur.

Sayyid Kozimiy - xush tab va sabuk ruh kishi erdi va tabi hazlg'a moyil erdi. Podshoh hazratidin Xojai Jahong'a risolatqa borib andin kelurda Iroqda qoldi. Andin faqirg'a bir ikki ruqasi keldi. Ammo o'zi Sherozda favt bo'lubtur deb shuhrati bor. Sipohiylikda jald kishi erdi va sheri ravon voqe bo'lur erdi, qasidasi Bobo Savdoiy tavri tushar erdi. Bu matla aningdurkim:

Subh az ufuq chu rayati bayzo barovard,

Oham alam ba avji surayyo barovard.

Shukri xudo ki qozii shahri Hari nayam,

Dar silki odami sifatonam xare nayam(65)

This is not registered version of TotalDocConverter